

**ФРАНЦУЗЬКА
РЕФОРМАЦІЯ
ПЕРШОЇ
ПОЛОВИНИ
XVI СТОЛІТТЯ
(ЗОВНІШНЬОПОЛІ-
ТИЧНИЙ АСПЕКТ)**

У XVI ст. ряд країн Західної і Центральної Європи охопила Реформація (лат. *refor-matio* – перетворення, перебудова, реформування) – масовий рух проти католицької церкви, який розколов континент на два ворожих табори.

Реформаційний рух у Франції являє собою складний, суперечливий процес. В його становленні пропонується виокремити два етапи:

1) до середини 40-х рр. XVI ст. – розповсюдження ідей Лєфєвра д'Етапля і М. Лютера, різних сект;

2) з середини 40-х років – кальвіністський.

Підґрунтя руху у Франції склали внутрішні передумови. Офіційна дата його початку – 1512 р., коли виступив Л. д'Етапль. Проте французький реформаційний рух невіддільний від загальноєвропейського, який започаткував Мартін Лютер!

В дослідженнях, присвячених європейській Реформації, неодноразово зверталася увага на зовнішньополітичні фактори цього руху в

НЕСТЕРЕНКО Л.О.,
кандидат історичних
наук, доцент

*Запорізький державний
університет*

окремих країнах, але нез'ясованих або малодосліджених проблем ще залишається в досталь. Саме до них і належить питання про місце, роль і вплив зовнішньополітичних факторів на розвиток і наслідки Французької Реформації як складової частини загальноєвропейського руху.

Єдність європейської Реформації визначалася багатьма факторами і, перш за все, особливостями зародження капіталістичного укладу в європейській економіці, характером торгово-підприємницької діяльності буржуазії, поширенням гуманістичних ідей. Близькість вихідних позицій багатьох реформаторів пов'язана також з інтернаціональним характером діяльності католицької церкви у Європі.

Для Франції важливим є той факт, що, хоча в коментарях до "Послання" апостола Павла д'Етапль раніше за Лютера виклав основні положення Реформації, широкий рух, охопивши всю територію країни і майже усі верстви населення, починає розгортатися саме після 1517 р., після початку Реформації у Німеччині².

На різних етапах розвитку реформаційного руху у Франції простежується зв'язок з Реформацією за її межами³. На першому етапі слід виокремити 20-і роки, коли у Франції набув широкого розголосу виступ М. Лютера і його книги, а також вплив подій німецької Реформації і Селянської війни. Рух охоплює в цей період університетські, типографські центри, а також міста, безпосередньо пов'язані з міжнародною торгівлею. Особливо виокремлюється Північ, охоплена проповіддю анабаптизму із Німеччини. Під впливом анабаптистських ідей у Франції виникають секти найбільш радикального спрямування, що змусило і католицьке духовенство, і уряд прийняти найрішучіші міри по їх розгону⁴.

У 30-і роки розширюються зв'язки французьких реформаторів з Німеччиною, Нідерландами, Швейцарією. В прикордонних районах з'являється безліч "пророків" з радикальними проповідями, починається еміграція послідовників реформаційних ідей із Франції і створення громад французьких протестантів за кордоном⁵. Саме ці громади відіграють важливу роль в наступні десятиліття у розвитку Реформації. Особливе місце серед них посідатиме женевська громада.

Отже, нове політичне мислення визначило тенденцію переходу від станового до громадянського суспільства в загальноєвропейському масштабі. В першій половині XVI ст. мова йшла ще переважно про подолання релігійного і церковного відчуження. Намагання подолати це відчуження і породило Реформацію, зокрема її національні особливості. Більшістю реформаторів проблема політичного відчуження розглядалася як похідна від релігійної і церковної проблем.

Розвиток реформаційного руху у Франції – це результат як внутрішніх соціальних і духовних процесів, так і зовнішнього впли-

ву європейської Реформації. Етапи французької Реформації відповідають етапам наростання соціально-політичної кризи.

ПОСИЛАННЯ.

- ¹ Див.: Лютер Мартин. Время молчания прошло: Избранные произведения 1520 - 1526 гг. / Пер. с нем., ист. очерк, комментарии Ю.А. Голубкина. – 2-е изд. – Харьков, 1994.
- ² Див.: Дятлов В.О. "В ім'я Бога і загального добра". Нижчі верстви населення німецького міста і Реформація. – Чернігів, 1997; Ревуненкова Н.В. Ренессансное свободомыслие и идеология Реформации. – М., 1988.
- ³ Див. детальніше.: Нестеренко Л.О. До питання про характер та значення реформаційного руху Франції XVI ст. // Український історичний журнал – 1987. – № 9. – С. 132-139.
- ⁴ Див: Hauser H., Renaudet A. Les débuts de l'âge moderne. – P., 1946. – P. 210-215.
- ⁵ Див.: Leonard E. Histoire général du protestantisme. – P., 1961. – Т. 1; Bulletin historique et litteraire de la société de l'histoire du protestantisme français. – P., 1873-1877. – Т. 22, 24, 26.